Okulda dışlamayı fark etmek

Katılım engellerini değerlendirmek ve güvenli bir ilk adım planlamak
Öğretmen ekibi için örnek durum çalışması

Katılımın önündeki engeli tarif etmek

Bir öğrencinin grup dışında görünmesi, nedenini tek başına açıklamaz.

İncelenecek koşullar

Yönerge anlaşılır mı?
Malzeme ve alana erişim var mı?
Oyuna ya da göreve katılım yolu açık mı?

Öğrencinin anlatımı

“Katılmak istediğinde ne oldu?”
Öğrenciyle ayrı konuşmak, yetişkinin ilk yorumunu sınamasına yardımcı olur.

Gözlem ile yorumun farkı

Bir kayıt, başka bir öğretmenin de ne olduğunu anlayabilmesini sağlamalı.

Yorum içeren kayıt

“İsteksizdi, arkadaşlarına katılmadı.”
Bu cümle öğrencinin nedenini açıklıyormuş gibi davranıyor.

Gözleme dayanan kayıt

“Kalemlere iki kez uzandı. Kalemler diğer öğrencilerin önündeydi. Sonra sandalyesinde çalışmayı izledi.”
Nedenini henüz bilmiyoruz.

Katılım sorunu ve zorbalık şüphesi

Her katılım sorunu aynı açıklamaya ve aynı ilk adıma sahip değildir.

Katılımı düzenlemek

Ortak araca erişememe veya belirsiz görev varsa düzenleme yapılır. Ardından öğrencinin gerçekten katılıp katılamadığı kontrol edilir.

Güvenliği değerlendirmek

Zorbalık değerlendirmesinde istenmeyen saldırgan davranış, güç dengesizliği ve tekrar ya da tekrar olasılığı incelenir. Destek için kesin etiket beklenmez.

Durum 1: ortak afiş masası

Beşinci sınıfta dört kişilik bir grup afiş hazırlıyor.

Görülen durum

Büyük kâğıt ve kalemler iki öğrencinin önünde. Masanın ucundaki öğrenci birkaç kez uzanıyor, sonra izlemeye başlıyor.

Ekip sorusu

İlk olarak hangi erişim koşulunu değiştirebiliriz?
Öğrenciye ne soracağız?
Düzenlemenin ardından neye bakacağız?

Malzeme erişimi için ilk adım ve takip

Ortak malzemenin yerini değiştirmek bir başlangıçtır. Sonucunu görmemiz gerekir.

Bugünkü düzenleme

Kalemleri ortak erişime alın. Her öğrencinin katılabileceği görev yollarını açıklayın.
Özel konuşmada “Malzemeye ulaşmak istediğinde ne oldu?” diye sorun.

Sonraki gözlem

Sınıf öğretmeni bir sonraki ortak görevde öğrencinin araca erişip katkı verip veremediğine bakar.
Katılım hâlâ zor ise yeni engeli araştırır.

Durum 2: oyunun kuralı değişiyor

Yeni gelen bir çocuk oyuna katılmak istediğinde “Şimdi oyuncu alamıyoruz” deniyor.

Şimdilik bilinen

Öğretmen bu sözü bir kez duydu. Oyunun önceki kuralını ve diğer teneffüslerde ne olduğunu bilmiyor.

Ekip sorusu

Önceden belirlenmiş kural neydi? Katılım bir sonraki turda nasıl açılacak? Kural yalnız aynı çocuk geldiğinde mi değişiyor?

Oyuna katılma düzeni

Belirsiz “sonra” sözü yerine katılımın nasıl açılacağını belirleyin.

Somutlaştırmak

“Bu tur bitince yeni oyuncu nasıl katılacak?”
Görevli öğretmen kuralın bütün çocuklara aynı uygulanıp uygulanmadığını gözler.

İzlemek

Aynı çocuk geldiğinde kural sürekli değişiyorsa bu örüntü ayrıca incelenir.
“Kim onu istemiyor?” oylaması yapılmaz.

Durum 3: aynı öğrenci yine dışarıda

Bir öğrenci birkaç grup görevinde dışarıda bırakılıyor.

Öğrencinin sözü

“Karşı çıkarsam benimle daha çok uğraşırlar.”
Bu anlatımda güvenlik, tekrar ve güç ilişkisi ayrıca değerlendirilmelidir.

Bugünün önceliği

Öğrenciyi ayrı ve sakin bir yerde dinleyin.
Bugünkü güvenliği ve başvuracağı yetişkini belirleyin.
Rehberlik servisi ve ilgili sorumlularla uygun süreci başlatın.

Zorbalık şüphesinde güvenli destek

Güvenliği planlarken öğrencinin görüşünü alın ve takibi sürdürün.

Yapılabilecekler

Ayrı görüşmeler yapın.
“Bugün ne değişirse daha güvende olursun?” diye sorun.
Yeniden yardım isteyeceği yetişkini ve yolu açıklayın.

Kaçınılacaklar

Zorunlu yüzleştirme veya akran arabuluculuğu düzenlemeyin.
Suçu çocuğa yüklemeyin.
Sadece “Onlarla oyna” diyerek kapatmayın.

Ekip kararı için beş kayıt alanı

Bir kurgu durumu seçin ve somut bir izlem notu hazırlayın.

İlk üç alan

Gözlem: Hangi davranış veya söz?
Eksik bilgi: Kimin anlatımını ve hangi koşulu öğreneceğiz?
Bugünkü adım: Neyi kim düzenleyecek?

Görüş ve takip

Öğrenciyle görüşme: Kim, nerede konuşacak?
Takip: Kim, ne zaman ve neyi yeniden kontrol edecek?
Gerçek kayıt yetkili ve güvenli ortamda tutulur.

Doldurulmuş bir ekip notu

Ortak afiş masası için örnek kayıt

Gözlem ve adım

Kalemlere uzanan öğrenci araca erişemedi. Öğretmen ortak malzemeyi ortaya aldı, farklı katkı yollarını açıkladı. Öğrenciyle ders sonunda ayrı konuşulacak.

Sorumlu ve takip

Sınıf öğretmeni sonraki ortak görevde erişimi ve katkıyı izleyecek. “Malzemeye ulaşabildin mi? Hâlâ zor olan ne var?” diye soracak.

Toplantıyı bir takip kararıyla kapatmak

“Dikkat edeceğiz” cümlesini uygulanabilir bir karara tamamlayın.

Kararı netleştirmek

Bugün hangi düzenleme yapılacak?
Sorumlu kişinin görevi ne?
Öğrencinin görüşü ne zaman alınacak?

Yeniden bakmak

Hangi tarihte değerlendireceğiz?
Katılım veya güvenlikte ne değiştiğini nasıl öğreneceğiz?
Gerekirse hangi ek desteğe başvuracağız?

Kaynaklar

Öğretmenin başvurabileceği belgeler

Kavram ve destek

StopBullying.gov
What Is Bullying
Support the Children Involved

Yerel hedef

Tunceli İl Millî Eğitim Müdürlüğü
2026–2027 Toplumsal Uyum Becerileri
Tam bağlantılar öğretmen notlarında.